

unesco

Ing. Miriama Mikušová **interný doktorand**

katedra UNESCO pre ekologické vedomie a trvalo udržateľný rozvoj

12.6.2023

TRANSFARM – doc. Ing. Martina Slámová, PhD.

- celoeurópsky projekt, ktorého cieľom je **vyvinúť výučbový materiál pre ľudí, ktorí sa venujú transhumancii**, vrátane tých, ktorí chcú začať s transhumanciou alebo chcú rozvíjať svoje podnikanie
- **projekt má záujem zvýšiť povedomie o existencii transhumancie a jej výhodách**
- 7 krajín: **Belgicko, Nemecko, Grécko, Nórsko, Slovensko a Španielsko** (spolufinancovaný z programu Erasmus+)

2021-NO01-KA220-000025048

TRANSFARM: Vocational education
& training for transhumance practitioners

TRANSHUMANCIA

- **forma mobilného chovu dobytku s pravidelným, sezónnym, cyklickým pohybom hospodárskych zvierat na veľké vzdialenosti (najmä oviec, kráv a kôz, ale aj koní, somárov a sobov), ktoré sprevádzajú ľudia medzi rôznymi geografickými, niekedy aj odlišnými klimatickými oblasťami ustálenými trasami, čo trvá niekoľko mesiacov**
- **transhumancia súvisí so stabilnými stavbami rôznych typov na rôznych miestach, ktoré sa využívajú počas presunu**
- **LINK: <https://transfarm-erasmus.eu/>**

unesco

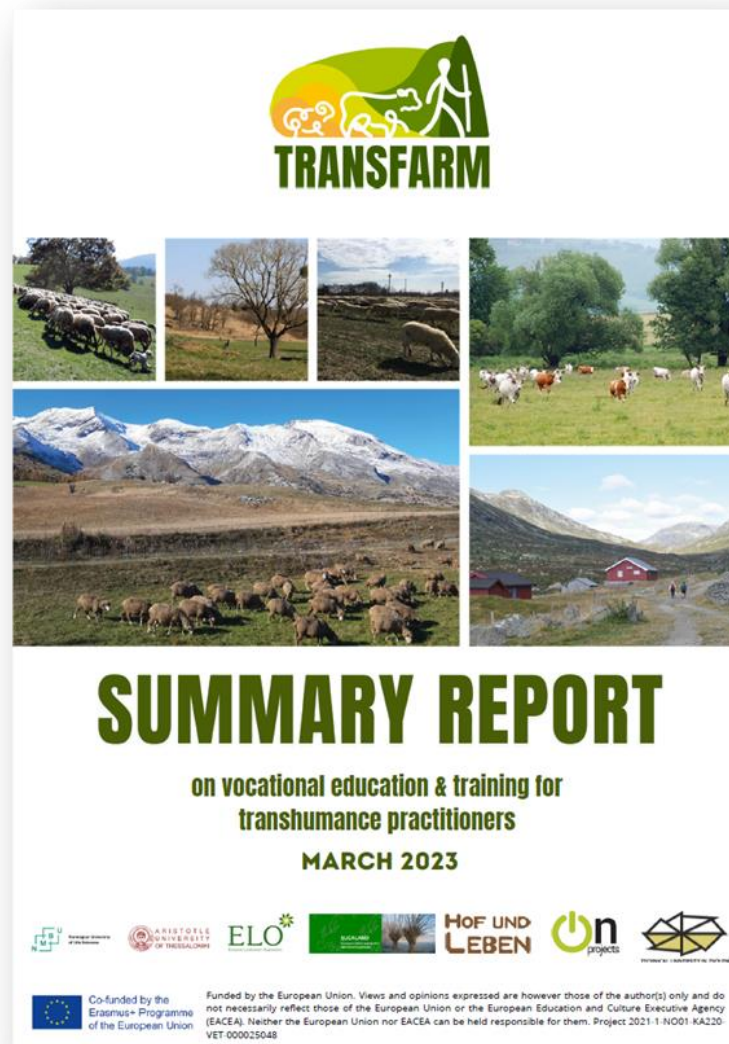
Katedra pre ekologické vedomie
a trvalo udržateľný rozvoj

2021-NO01-KA220-000025048

TRANSFARM: Vocational education
& training for transhumance practitioners

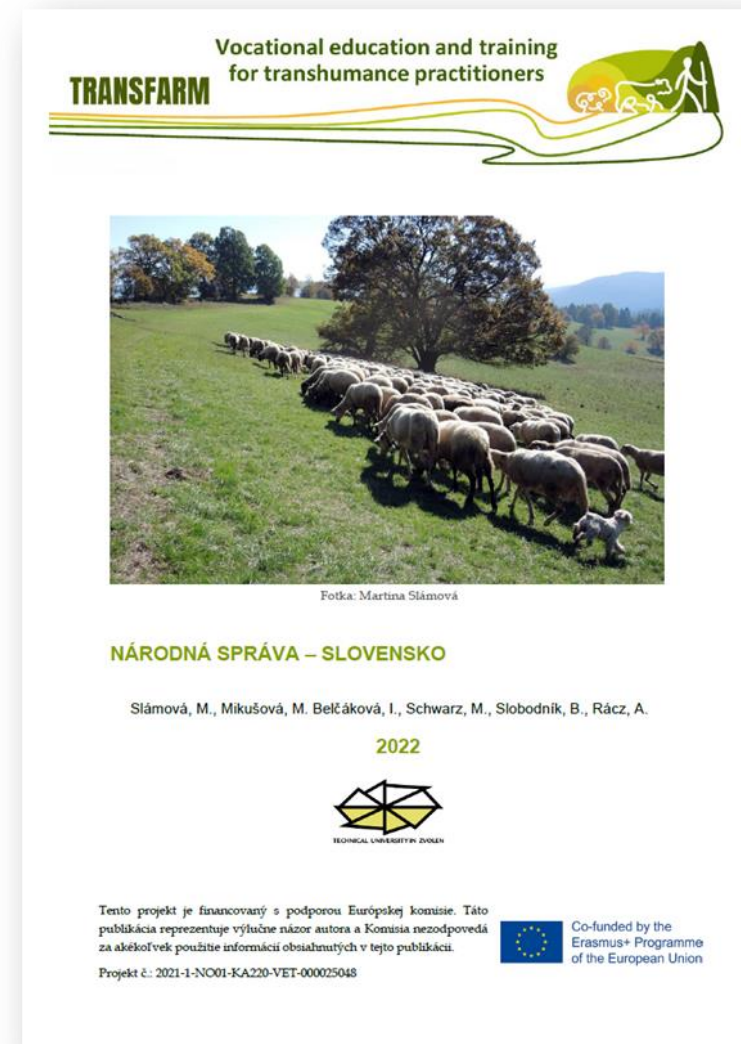
PROJEKTOVÝ VÝSTUP - TRANSFARM

- súhrnná správa
- národná správa

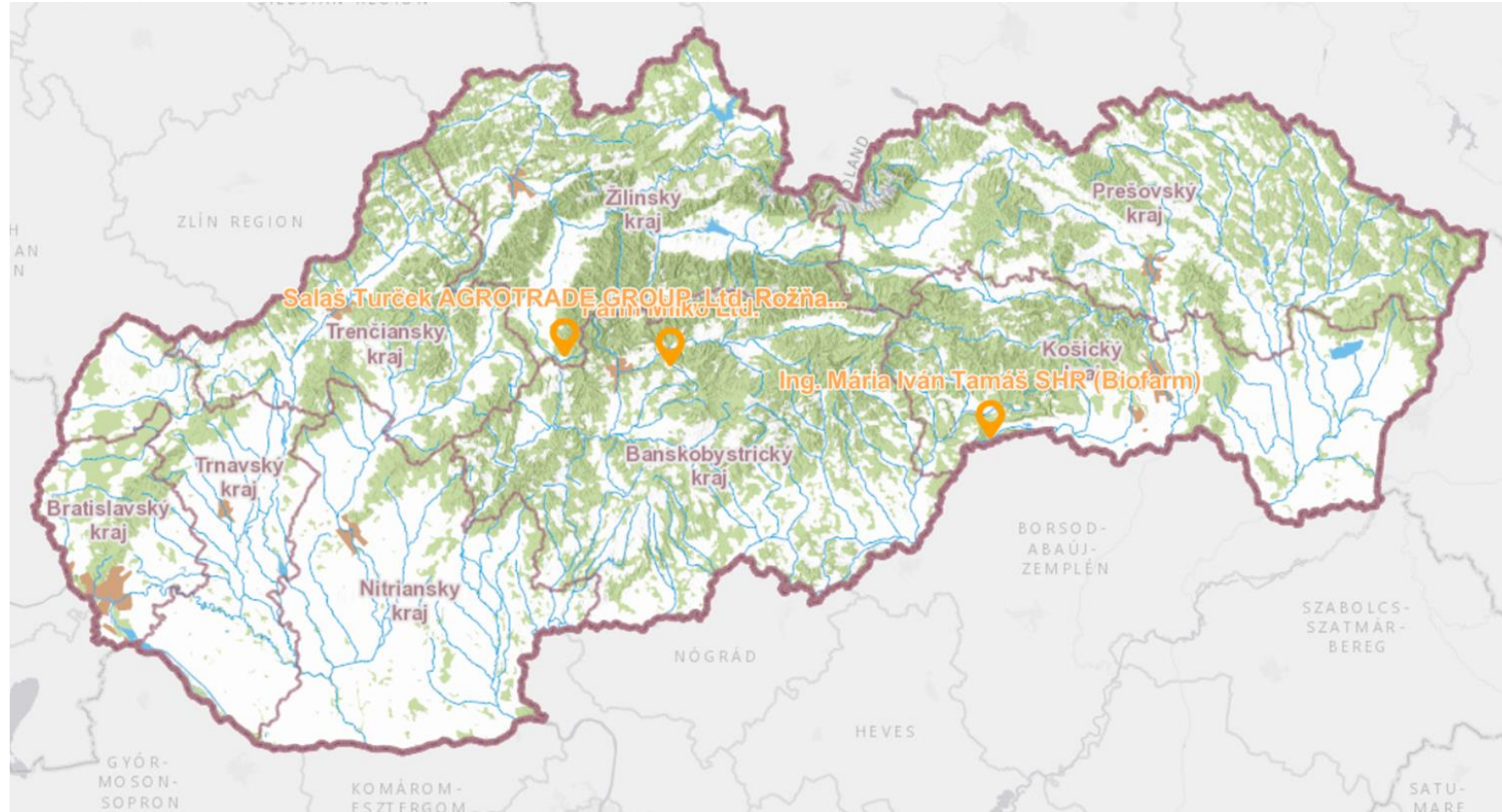

2021-NO01-KA220-000025048

TRANSFARM: Vocational education
& training for transhumance practitioners

PRÍPADOVÉ ŠTÚDIE

- **PhDr. Jana Lešková / Farm Milko Ltd**
- **Ing. Mária Iván Tamáš SHR (Biofarma)**
- **Salaš Turček AGROTRADE GROUP, Ltd. Rožňava**

SIETOVANIE SALAŠNÍCTVA

Slovenská agentúra životného prostredia
a Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

Vás pozývajú na

INFORMAČNÝ DEŇ

*Stretnutie pracovnej skupiny pre veľké šelmy
v rámci Karpatského dohovoru a Dohovoru o biodiverzite
zamerané na pastierstvo a salašníctvo na Slovensku*

24. máj 2023 o 10:00 hod.

SOŠ služieb Levice
(Záhradná 4, Levice)

ORGANIZAČNÉ POKYNY

Strava bude bezplatne poskytnutá v rámci informačného dňa.
V prípade záujmu o účasť vás poprosíme prihlásiť sa prostredníctvom registračného formulára.

ORGANIZÁTORI INFORMAČNÉHO DŇA

Slovenská agentúra životného prostredia a Ministerstvo životného prostredia SR

Informačný deň je výstupom Národného projektu „Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku“ HA3 Informačné aktivity v oblasti ochrany prírody a krajiny, časti Environmentálna výchova a osвета. Osobné údaje účastníkov metodického dňa budú spracované a použité s platnou legislatívou Európskej únie a Slovenskej republiky.

Kontakty:

Slovenská agentúra životného prostredia
Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica

Mgr. Petra Minihulinová
e-mail: petra.minihulinova@sazp.sk
tel.: 048/43 74 176

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu
Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku.
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

pozvánka na workshop...
**„Sieťovanie pre podporu
salašníctva na Slovensku“**

9:00
23.3.2023 SAŽP Banská Bystrica

miesto konania:

Slovenská agentúra životného prostredia
Tajovského 28
Banská Bystrica
975 90

zodpovedná osoba:

doc. Ing. Martina Slámová, PhD.
slamova@tuevo.sk
+421 902 617 370

kontaktná osoba:

Ing. Miriama Wikašová
xmikasevam@is.tuevo.sk
+421 905 898 318

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Tento projekt je financovaný s podporou Európskej komisie. Táto publikácia reprezentuje výlučne názor autora a Komisia nezodpovedá za akékoľvek použité informácie obsiahnutých v tejto publikácii. Projekt č. 2021-1-NO01-KA220-VET-000025048

TROUPEAUX ET CHIENS DE PROTECTION Quelques réflexes à adopter

Pour protéger leurs troupeaux contre les attaques de loups, chiens ou lynx, les éleveurs et bergers de cette zone utilisent des chiens de protection.

*There are guarding dogs around, working to protect livestock from predators.
I pastori di questa zona utilizzano cani da guardia per proteggere le greggi contro gli attacchi dei predatori.*

Contournez largement le troupeau et gardez vos distances.

- En présence de chiens de protection :**
arrêtez-vous le temps qu'ils vous identifient, restez calme, ne les menacez pas, ne les caressez pas.
Hikers, please don't disturb the flocks. Stay calm and wait if you come across one of these dogs. Mantene la distanza con il greggio. Restate calmi e passate in presenza di cani da guardia.
- Descendez de vélo et marchez à côté.**
Please, walk your bike if you are riding one. Scendete da bicicletta e cordovate a piedi.
- Tenez votre chien en laisse.**
Keep your dog on the leash. Tenete vostro cane al guinzaglio.

Ensemble, respectons le travail des bergers et la tranquillité des animaux.

Members involved:

Csaba Centeri, Viviana Ferrario, Bénédicte Gaillard, Alexandra Kruse, Zdeněk Kučera, Hans Renes, Pierre-François Toulze

unesco

Katedra pre ekologické vedomie a trvalo udržateľný rozvoj

POTREBUJEME PÁŠŤ?

- **vypásanie lúk a pasienkov hospodárskymi zvieratami** je dôležitý aspekt udržiavania krajiny - agroekosystémov
- **selektívne vypásanie trávovo-bylinných spoločenstiev** = zachovanie biodiverzity, prírodné dedičstvo s nenahraditeľným genofondom, druhovo pestré bylinné spoločenstvá
- **zabránanie sukcesii** a opätovnému prechodu do lesných spoločenstiev = podpora krajnotvorby

Pretože dlhodobo využívané pasienky nie sú objektom špeciálnej legislatívnej ochrany, hrozí im ohrozenie a v najbližších rokoch nenávratná strata v dôsledku opustenia a následnej rýchlo postupujúcej sukcesii lesa (Novák 2019).

1. TURISTA: Jáj, krásne, odfoťme sa!

2. PASTIER: Asi bude búrka, idem sa vrátiť na salaš!

3. VEDEC: Fúha, tak na tejto lúke pri aktuálnej veľkosti stáda je potrebné 5 pastierskych strážnych psov!

4. VLK: ???

PREČO CHRÁNIŤ HOSPODÁRSKE ZVIERATÁ?

- **zmiernenie** alebo **zabránenie útokov šeliem** na domestikované zvieratá je dôležité z hľadiska:
 - zachovania pasienkového využitia krajiny
 - etologickej degradácie populácie vlka

METÓDY OCHRANY STÁD

- PASTIERSKE STRÁŽNE PSY (LGDs)
- odrádzadlá
- elektrický ohradník
- zvukový a svetelný odpudzovač

Kombinácia metód ochrany môže byť najefektívnejším spôsobom ochrany stád (Nunny 2020).

...lov hospodárskych
zvierat je **naučené**
správanie konkrétnych
jedincov vlka...

FAKTORY OVPLYVNĽUJÚCE STRATY NA HOSPODÁRSKÝCH ZVIERATÁCH:

1. výskyt veľkých šeliem = oportunisti (využitie ľahkého spôsobu získania potravy)
2. početnosť voľne žijúcich kopytníkov (predovšetkým diviacej a jelenej zveri)
3. úroveň ochrany stád, systém chovu hospodárskych zvierat (Findo, Skuban 2011)
4. vyrušovanie hustota osídlenia (Milanesi, Puopolo, Zellweger 2022)
5. krajinná pokrývka lesný porast, nelesná drevinová vegetácia (Mikušová 2022)

Podpora na ochranu hospodárskych zvierat LEN zo strany NGO, projektov, vlastného záujmu chovateľov!!!

LEGISLATÍVA

- **medveď, vlk a rys patria medzi druhy európskeho** (pre ktoré sa vyhlasujú chránené územia zaradené do sústavy NATURA 2000)
- **prináleží aj ochrana medzinárodnými dohovormi**, na základe ktorých je Slovensko zaviazané legislatívne implementovať ustanovenia vydané medzinárodnou legislatívou, ako je to aj v prípade smernice o biotopoch (Antal, Beťková, Ciberej 2015)
- **Slovenská republika:**
 - **Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny**
 - **Vyhláška MŽP SR Z.z. 170/2021**
 - *§ 45 Podrobnosti o primeraných preventívnych opatreniach na ochranu vybraných domestikovaných živočíchov, včelstiev a včelárskych zariadení pred určeným živočíchom*
 - *(§ 98 ods. 1 zákona)*
 - **Zákona č. 274/2009 Z.z. o poľovníctve**

TRADIČNÉ SALAŠNÍCTVO

- ➔ chov hospodárskych zvierat
- ➔ vypásanie lúk = biodiverzita
- ➔ krajinotvorba
- ➔ zabránenie sukcesii
- ➔ **ochrana hospodárskych zvierat/veľké šelmy**
- ➔ zachovanie kultúry a tradícií
- ➔ turizmus
- ➔ predaj regionálnych syrových a mliečnych výrobkov

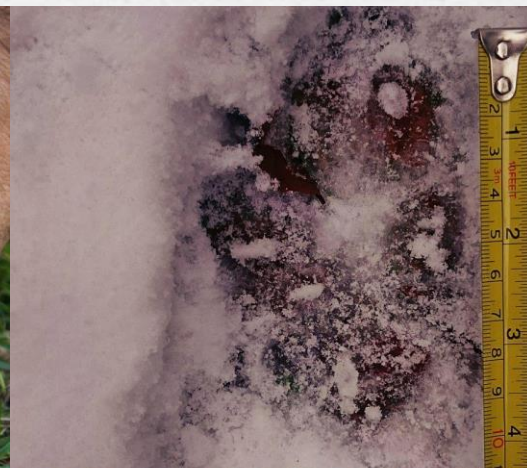
Medzirezortné konanie!

NÁPLŇ MOJEJ PRÁCE:

- **vyhodnotenie škodových udalostí od roku 2007 – 2022 spôsobených veľkými šelmami na hospodárskych zvieratách**
 - **analýza korelácie vplyvu štruktúry krajinnej pokrývky na vznik škodových udalostí spôsobených vlkom dravým na hospodárskych zvieratách v rokoch 2021 - 2023**
 - **predikcia rizika predácie = MODEL PREDAČNÉHO RIZIKA – PRMs model (predation risk modelling)**
 - **predpovedanie priestorového rozloženia rizika návrh správnej a efektívnej stratégie ochrany hospodárskych zvierat**
- + mobilná aplikácia s mapovým výstupom o miestach pasenia pomocou pastierskych strážnych psov**
- + vyhodnotenie účinnosti preventívnych metód ochrany hospodárskych zvierat**

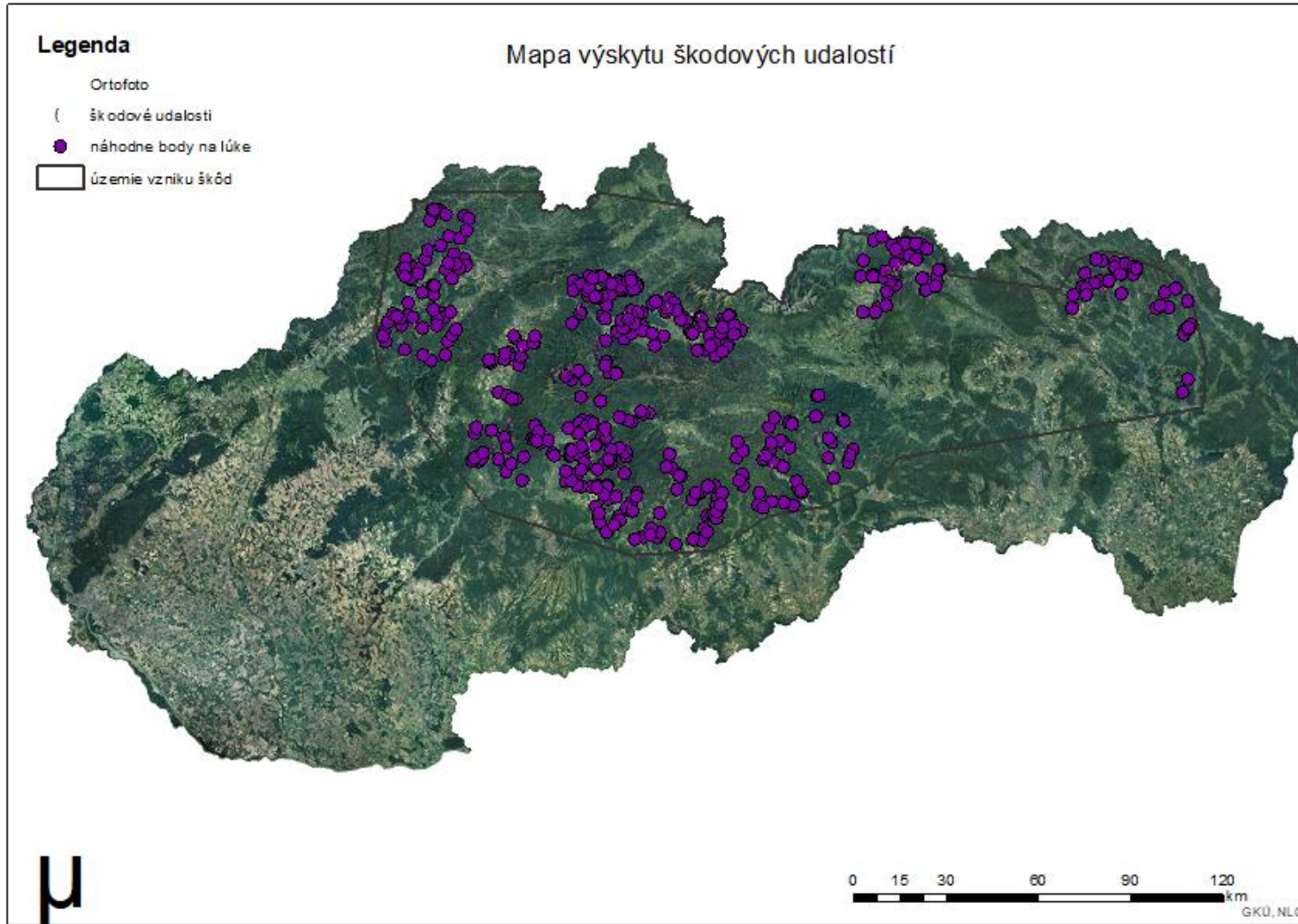
POBYTOVÉ ZNAKY VLKA DRAVÉHO

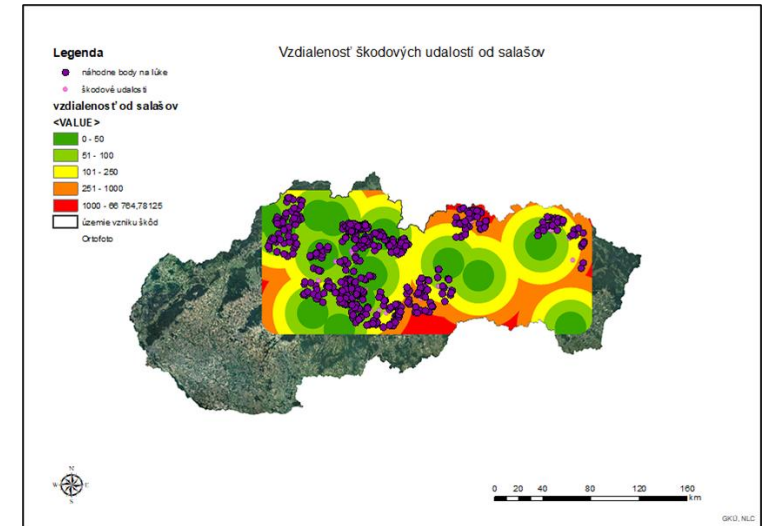

MATERIÁL A METODIKA

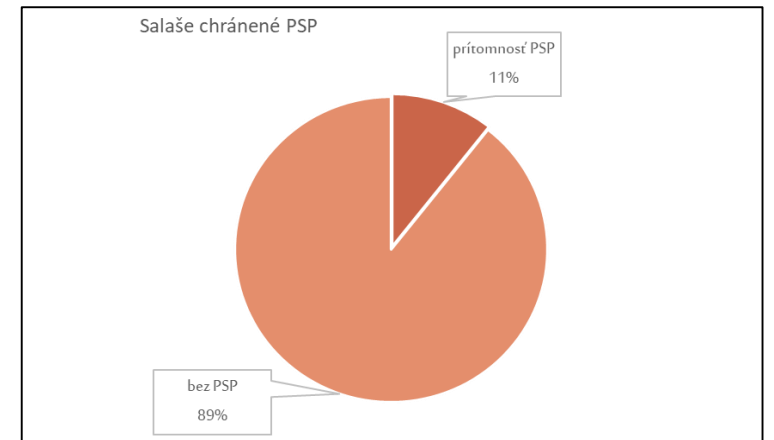
- **datábáza 94 škodových udalostí** (dotazníkový prieskum) spôsobené vlkom dravým na **41 farmách 6.1.2021 do 1.2.2022**, celkovo bolo usmrtiteľných 289 oviec a 7 kôz
 - **environmentálne premenné analyzované v programe arcGIS:** *vzdialenosť od lúky, lesa, vodných tokov, ciest, salašov, budov, NSKV*
 - **neenvironmentálne premenné analyzované v MS Excel:** *prítomnosť PSP, prítomnosť pastiera, umiestnenie hospodárskych zvierat*
- **štatistický software R**
 - **lineárna logistická regresia** – závislosť 1 premennej (vrstva krajiny pokrývky) na predačné správanie

Obr.1 Mapa výskytu škodových udalostí

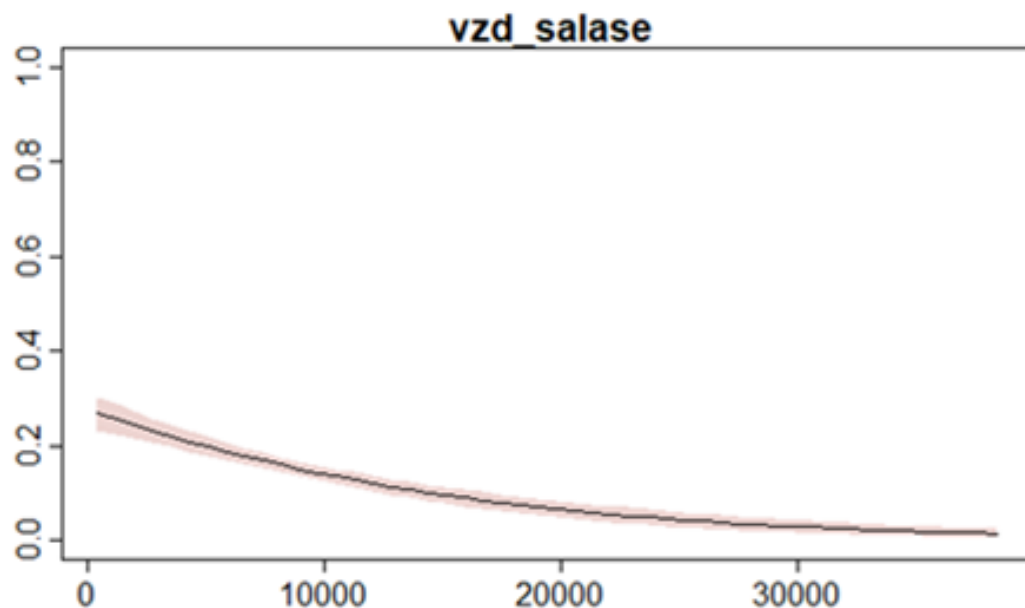

Obr.2 Vzdialenosť od salašov

Obr.3 Koláčový graf prítomnosti PSP

skody glm(skody~vzd_salase, family=binomial(), data=Body594)

Obr.4 Lineárna logistická regresia

Druh chráneného živočícha:	ŠKODY - ovce a kozy	ŠKODY - hovädzí dobytok
Medveď hnedý <i>Ursus arctos</i>	512	125
Vlk dravý <i>Canis lupus</i>	1299	137

Obr.5 Tabuľka počtu usmrtených hospodárskych zvierat

NEVERTE VŠETKÉMU, ČO POČUJETE!

HODNOVERNOSŤ FAKTOV vs. SUBJEKTÍVNE DOJMY JEDNOTLIVCOV

Aby aj vlk bol sýty, aj ovca zostala celá.

Ďakujem za Vašu pozornosť !

xmikusovam@is.tuzvo.sk

+421 905 898 318

